

DZIENNIK WARSZAWSKI

Nr. 196.

Piątek, 25 Sierpnia (6 Wrzesnia)

1867 r.

Wychodzi codziennie, oprócz dni następujących: po Świętach Królestwa i Niezależności. — Prenumerata w biurze Dyrekcji, ulica Miodowa Nr. 437 i Kantarach. — Obwieszczenia przyjmują się za opłatą od wierzchołka druku: za 1-krotne obwieszczenie kop. 6, za 2-krotne kop. 9, za 3-krotne kop. 12. — Artykuły nadsyłane do zamieszczenia w Dzienniku nie zwracają się. — We wszystkich co dotyczy Dziennika, należy odnosić się wprost do Dyrekcji obu Dzienników Warszawskich.

Rok 4.

Prenumerata w Warszawie rocznie rs. 8. — Półrocznie rs. 4. — Kwartałnie rs. 2. — Miesięcznie kop. 67. — Bez odnośnika w biurze Dyrekcji prenumerata nie przysyła się. — Numer pojedynczy kop. 5. — Za odnośnikiem do domu, opłaca się miesięcznie kop. 5. — Na prowincji na stacjach pocztowych w Królestwie i Cesarstwie Rosyjskim: rocznie rs. 9 kop. 80 — Półrocznie rs. 4 kop. 60. — Kwartałnie rs. 2 kop. 30. — Miesięcznie kop. 80.

SPIS RZECZY.

DZIAŁ URZĘDOWY. — Sprawozdanie tabel likwidacyjnych. — Rozkaz p. o. Ober-policem. — Dyrekcja g. tow. kred. ziemsk. — Dyrekcja drogi żel. warsz.-wied. — Rozkaz do wojsk warsz. okr. wojennego. — Najwyższy ukaz. — Rozporządź. ministerstwa spraw wewnętrznych.

DZIAŁ NIEURZĘDOWY. — Warszawa. — Przegląd polityczny. — **Telegramy.** — Wiadomości telegraficzne. — Uroczystość koronacji. — Podróż Osób N. Rodziny. — Ogrody na placach publicznych. — Benefis paniy. — Wezwanie do ofiar. — Z Radomia. — Pożar. — Cholera. — Kursa monet. — Kupno nasion za pośr. ziemsk. — Gąsienice. — Kolej tyraspolska. — Zamach na życie. — Napaść. — Żądanie zapłaty. — Sprawy wscho-

dnie. — Nowe czasopismo czeskie. — Ameryka. Dług Stanów Zjednoczonych. — Hiszpanie w Peru. — Austrja. Podział długu państwa. — Delegacje; oświadczenia cesarza Napoleona; zjazd salzburski. — Baron Beust; finanse. — Azja. Chrześcijaństwo w Japonii. — Francja. Wyjazd dworu. — Zapewnienia pokojowe. — Depesza. — Niemcy. Związek południowy. — Prusy. Wybory. — Uznanie związku półn. niemiec. — Kwestja szlezwicka. — Włochy. Stronnictwo ruchu. — Korespondencje z Paryża i Neapolu. — O urządzeniu losu dymisjonowanych i nieograniczenie urlopowanych niższych stopni (dok.) — Bibliografia.

PRZEWODNIK WARSZAWSKI. — Nowa perfumeryja p. Jana Czystkowskiego, i t. d.

wszystkie te bez kuponów. Ostrzega się przeto, że obieg powyższych listów zakwestjonowany niniejszem zostaje, i że w skutek tego każdy nabywca listu zakwestjonowanego, byłby powołanym przez postukodowaną do rozprawy Sądowej o własność zakwestjonowanego listu.

Dyrekcja Drogi Żelaznej Warszawsko-Wiedeńskiej. — Zawiadania, że z powodu odpustu w mieście Częstochowie w dniu 8 września r. b. przypadającego, wyprawiony będzie z Warszawy do Stacji Częstochowa i z powrotem Nadzwyczajny Pociąg Pasażerski za opłatą o połowę zniżoną czyli z powrotem bezpłatnym. Pociąg ten wyjdzie z Warszawy w d. 7 września r. b. to jest w Sobotę o godzinie 9-ej zrana, a z powrotem odejdzie ze Stacji Częstochowa w dniu 9 t. m. to jest w Poniedziałek o godzinie 1-iej z południa. Opłata zniżona za bilet tam i napowrót od jednej osoby wynosi: w klasie II-iej Rs. 4 k. 50, w klasie III-iej Rs. 3, w klasie IV-iej Rs. 2. Bilety wykupione, ważne są tylko na tenże pociąg nadzwyczajny. — Osoby ze Stacji pośrednich, do tegoż pociągu zabierane nie będą. — Sprzedaż biletów, za poprzedniemi okazaniem książeczki legitymacyjnej lub innego legitymacyjnego dowodu, rozpocznie się w przeddzień wyjścia pociągu to jest w Piątek dnia 6 września od godziny 3 1/2 z południa do 6-iej wieczorem, a nazajutrz od godziny 6 1/2 zrana. — W interesie publiczności, Dyrekcja uprasza o wczesne zgłaszanie się po kupno biletów. — Pakunki, w dniu odejścia pociągu, przyjmowane będą do ekspedycji za opłatą podług Taryfy uiszczonej się mającej.

DZIAŁ URZĘDOWY

Warszawa, dnia 24 Sierpnia (5 Września).

SPRAWOZDANIE

o postępie czynności sprawdzenia tabel likwidacyjnych, ułożone na podstawie wiadomości otrzymanych do dnia 19 Sierpnia 1867 r.

Numer.	K o m i s j e.	Ilość tabel				Liczba sprawdzonych tabel z dóbr			Tabele sprawdzone obejmują.		W przecięciu przy pada na jeden dym.		Ilość tabel przedstawionych Komitetowi Urzędowemu.	
		przedstawionych	podanych po terminie	ułożon. przez samych kom.	mających być przedstawionemi	Prywatnych	Instytutowych.	Majorackich.	Razem	Dymów	Morgów.	Morg		Pręt.
1	Lubelska	1,766	60	22	12	1,562	7	29	1,598	50,252	806,777	16	16	1,466
2	Warszawska	3,113	215	53	3	2,710	20	46	2,776	49,331	707,046	15	—	2,607
3	Kaliska	2,342	194	26	20	1,796	17	88	1,901	41,257	423,145	10	76	1,686
4	Kielecka	1,455	34	18	22	1,148	53	64	1,265	37,931	363,361	10	—	1,165
5	Radomska	1,807	72	14	13	1,479	12	69	1,560	36,440	423,216	11	184	1,009
6	Petrokowska	1,962	120	10	40	1,561	3	57	1,621	35,752	447,668	12	156	1,285
7	Płocka	1,863	211	184	894	1,607	2	13	1,622	28,571	259,115	9	20	1,240
8	Siedlecka	1,444	40	17	65	1,176	7	85	1,268	28,359	574,364	20	70	1,160
9	Suwałska	1,222	39	57	27	950	1	258	1,209	25,059	415,930	16	60	1,192
10	Komżyńska	1,407	154	229	323	1,256	2	79	1,337	20,861	212,654	10	58	1,232
W ogóle		18,381	1,139	630	1,419	15,245	124	788	16,157	353,813	4,633,276	14	23	14,042

Uwaga. Oprócz powyższej ilości tabel (18,381), podanych do Komisji Spraw Włościańskich, odesłano do Rządów Gubernjalnych, z powodu przejścia dóbr duchownych na rzecz Skarbu, tabel 426.

Z liczby przedstawionych Komitetowi Urzędowemu tabel 14,402
Komisja Centralna zatwierdziła 12,686
podług tych tabel przyznano:
włościanom na dymów 269,720
gruntów użytkowych morgów 3,448,432
w przecięciu na jeden dym około morg 13
właścicielom dóbr wynagrodzenia rs. 43,037,009
w przecięciu za jeden morg około rs. 12 k. 50
czyli za jedną diestiatinę rs. 25 k. —

Z liczby przedstawionych tabel nie zatwierdzono 1,356
z tych zwrócono Komisjom dla poprawienia 891
dla dokonania oszacowania 249
nie rozpoznano z powodu nierozstrzygnięcia niektórych kwestij 135
przypada do rozpoznania 81

Z liczby tabel przez Komisję Centralną zatwierdzonych:
a) przesłano Komisji Likwidacyjnej do dalszego postąpienia 11,312
b) przygotowuje się do odesłania 185
c) nie mogą być odesłane z powodu nieotrzymania wszystkich tabel z całych dóbr 689
Komisja Likwidacyjna zarządziła wypłatę dla właścicieli dóbr wynagrodzenia w Listach Likwidacyjnych: z tabel 11,222
na sumę rs. 38,108,657

Z Komitetu Urzędowemu odesłano do miejscowych Komisji Spraw Włościańskich dla wprowadzenia w wykonanie tabel 10,345

Zwrócono z Komisji tabel ostatecznie w wykonanie wprowadzonych 5,350
Oddano do zachowania w Archiwum tabel ostatecznie w wykonanie wprowadzonych 4,082.

W rozkazie p. o. Ober-Policmajstra do policji wykanawczej wydany, zamieszczono: w skwerach na Krakowskim-Przedmieściu i Zielonym plaue, wieczorami gromadzą się często około kobiet podejrzanego prowadzenia, mężczyźni, którzy głośnym śmiechem i nieprzyzwoitościami rozmowami, obrażają moralność publiczną, a niekiedy tamują nawet swobodne przejście spacerującym; polecam zatem komisarzom cyrkulów 1, 10 i 11, jako też policyjno-lekarskiemu, przysięwzięcie energiczne środki, dla usunięcia tego zgrzeszenia, które pod żadnym pozorem dopuszczone być nie powinno, gdyż narażając mieszkańców na nieprzyjemne spotkania, pozbawia ich możności używania świeżego powietrza. — Na policmajstrów 1 i 3 oddziałów, wkładam obowiązek przekonywania się o ściśle wykonywaniu tego rozporządzenia.

Dyrekcja Główna Towarzystwa Kredytowego Ziemskiego. — Na skutek żądania przez stronę interesowaną wniesionego, a właściwymi dowodami popartego i w zastosowaniu się do Art. 3 Najwyższego Ukazu z dnia 14 (26) Grudnia 1865 roku o poszukiwaniu zagubionych albo skradzionych listów zastawnych lub kuponów, podaje do powszechnej wiadomości iż Felicja Barańska w Michajłowie Gubernji Rjażskiej zamieszkała, utraciła listy zastawne Okresu 3: a) Serji 1-iej lit. A: 2602, lit. B: 14126, 15808, 15913, 16998, 22836, 26245, 28030, lit. C: 31925, 70204. b) Serji 2-iej lit. B: 209504, 209506, lit. C: 225423, 225748, 232128,

Rozkaz do wojsk warszawskiego okręgu wojennego, z daty 20 sierpnia 1867 roku, Nr. 145. — Jenerał-majorowi z orszaku Jego Cesarskiej Mości, hrabiemu *Kreutz*, dowódcy brygadzie gwardji, który wrócił z Najwyższej dozwolenego mu urlopu zagranicznego na 4-ry miesiące, polecam objąć jego obowiązki, — a pomocnikowi naczelnikowi 2-iej dywizji kawalerji gwardji, jenerał-lejtnantowi baronowi *v. Stakelberg 1-u*, który dowodził czasowo pomienioną brygadą, z powodu ukończenia Najwyższej powierzonego mu zlecenia co do czasowego dowodzenia pomienioną brygadą, udać się na miejsce stałej jego służby, do Petersburga.

Najwyższy ukaz z dnia 20-go lipca r. b., nadający jenerał-majorowi *Szulginowi*, spadkobiercy jenerał-lejtnanta *Szulgina*, posiadaczowi majoratu *Turek* i *Wichertów* w powiecie tureckim, w także posiadanie części lasu z leśnictwa *Turek*, zamieszczony był w wczorajszym (185-ym) numerze *Warsz. Dniennika*.

Rozporządzenie ministerstwa spraw wewnętrznych. Pożary rządzą u nas straszne spustoszenia, obalają mnóstwo fortun i przeszkadzają w ten sposób mnożeniu się bogactwa narodowego i pozostającemu z niem w związku rozwojowi życia obywatelskiego; ubóstwo obywatela, który postradał na skutek pożaru całe swe mienie, na które pracował całe życie, spada ciężkiem brzemieniem nie tylko na niego, lecz także na całą społeczność. Podług wiadomości zebranych przez ministerstwo spraw wewnętrznych, z wyjątkiem 5% pożarów z podpalenia, i 4% pożarów od uderzenia piorunu, pozostałe 91% pożarów należy wyłącznie na karb nieostrożności i złego urządzenia pieców. Jeżeli weźmiemy przytem na uwagę stały zwyczaj obywateli, stawiania budynków drewnianych jedne obok drugich, bez przerw zastrzeżonych w przepisach budowniczych dla zapobieżenia pożarom, to łatwo będzie objaśnić przyczynę niszczącej siły wydarzających się u nas pożarów. Nieustanne nieszczęścia pomiędzy ludem na skutek pożarów i zupełna prawie nieświadomość jego co do postanowionych przez rząd środków ostrożności przeciw takowym, spowodowały ułożenie, z rozkazu ministerstwa spraw wewnętrznych, ogólnego tych środków wykazu, który obejmując w sobie treściwy wykład wszystkich niezbędnych dla zapobiegania pożarom środków, poczerpniętych: a) z okólników wydanych w rozmaitych czasach przez minister-

stwa spraw wewnętrznych i dóbr rządowych, b) z zbioru praw, c) z ustaw sądowych z 20-go listopada 1864 roku, i d) z całkowitego zbioru praw, może posłużyć jednocześnie za wskazówkę dla władz policyjnych i sądów pokoju, dla władz gminnych tak miejskich jak i wiejskich, i dla wszystkich obywateli. Ażeby uczynić ten wykaz ile możności głośnym, minister uznał za stosowne ogłosić takowy w dziale urzędowym gazety *Siewiernoj Poczta*, pozostawiając władzom gubernjalnym przedsięwzięcie, podług bliższego ich uznania, środków dla osiągnięcia wskazanego im celu. (Wykaz ten ogłoszony został w numerze 183 *Siewernoj Poczty*).

DZIAŁ NIEURZĘDOWY

Warszawa.

dnia 24 Sierpnia (5 Września).

Zjazd salzburski, jakkolwiek dawno już minął, ciągle jeszcze odzywa się echem w dziennikach, a nieufność, jaką wzbudził, nie łatwo da się uspokoić. Tak *N. fr. Presse* twierdzi, że nawet stanowcze zapewnianie cesarza Napoleona w mowach jego w Arras, Lille i Amiens, należy spotykać z nieufnością, gdyż aby dać stałą rękojmię pokoju, cesarstwo francuzkie musiałoby porzucić swe zasady, wyprzeć się swej wewnętrznej natury i zatem, samo siebie zniweczyć. Wszelako rząd francuzki a nawet austriacki, usiłują wszelkimi siłami usunąć nieufność, wywołaną przez zjazd salzburski w Berlinie, czego dowodzi wysłanie już wraz z okólnikiem p. Moustier, osobne objaśnienie o tym zjeździe do Berlina i mające się wysłać podobne objaśnienie z Wiednia, oraz zapowiadane przez *La France* udanie się p. Rouhera z Wiednia, gdzie obecnie bawi, do Berlina przed powrotem do Paryża.

Niepewność cechująca obecne położenie rzeczy, daje powód do licznych pogłosek i przypuszczeń, zapewne nieusprawiedliwionych, ale głośno krążących. Do rzędu takich należy pogłoska o zmianie gabinetu francuzkiego, z czem w związku miałyby być podróz p. Rouhera do Wiednia, gdyż do nowego gabinetu miałyby być powołany p. Grammont, ambasador francuzki przy dworze austriackim.

O stanowisku p. Beusta sprzeczne są wersje; kiedy jedni utrzymują, że powdzenie zjazdu salzburskiego umocniło jego pozycję, inni zapewniają, że teraz została zachwiana, bo chociaż posiada on jak dawniej zaufanie monarchy, do poprzednich jego przeciwników, mających znaczny wpływ u dworu, przyłączyli się wszyscy przeciwni zbliżeniu się z Francją.

Dzienniki włoskie ciągle zapewniają, że rząd florencki nie zaniedbuje żadnego środka w celu przeszkodzenia pogwałceniu koweneji wrześniowej. *Opinione* powiada, iż podejrzywanie rządu o zamiar nieprzeszkodzenia usiłowaniu wkroczenia do Rzymu jest równie nielogiczne, jak niesłuszne. Zapewniają też, że Garibaldi skutkiem wpływu na niego Wiktora Emanuela, zaniechał, jak na teraz przynajmniej, zamiar wyprawy na Rzym.

Z Hiszpanji donoszą, że rząd madrycki dowiedział się nakoniec, iż Prim znajduje się w Hiszpanji i już ma jego ślad; najzabawniejszym jest, że wiadomość tę podaje ta sama *Patrie*, która przedtem codziennie dowodziła, że Prim nie opuścił Belgji.

W Stanach Zjednoczonych, mianowicie w zachodnich prowincjach, zaczyna być popularnym projekt równający się ogłoszeniu bankructwa państwa. Projekt ten jawnie głoszący przez jednego z deputowanych, zależy na wymienieniu wszystkich papierów procentowych na bezprocentowe pieniądze papierowe, tak zwane *greenbacks*, w skutku czego kapitaliści utraciliby procenta od pożyczonych przez nich kapitałów.

Zwracamy uwagę czytelników naszych na zamieszczone poniżej korespondencje z Paryża.

Telegramy

DZIENNIKA WARSZAWSKIEGO.

Berlin, 4 września. Z oświadczeń *Provincial Corr.* wynika, że na zjeździe salzburskim nie przemały polityczne cele, mogące wywołać zaniepokojenie.

Paryż, 4 września. *Patrie* donosi, że w poniedziałek nastąpiło całkowite opuszczenie Luksemburga. — Hiszpanja odwołała swą flotę z oceanu Spokojnego do Kadyksu.

London, 4 września. Jeńcy w Abisynji zostali uwolnieni.

Genewa, 4 września. Na konferencji pokojowej są spodziewani: Garibaldi, Ludwik Blanc, Hugo, Favre.

(*Correspondens Bureau.*)

Wiadomości telegraficzne.

* **Wiedeń, 2 września.** *Wiener Correspondenz* oświadcza, że nie ma już żadnej wątpliwości co do gotowości rządu austriackiego wydania Francji zwłok księcia reichszadzińskiego. — Z Meksyku przybył tu urzędnik tamecznego poselstwa, który przywiózł suknie, jakie cesarz Maksymilian miał na sobie w chwili rozstrzelania go. — Baron Lebzelter, poseł austriacki w Lizbonie, zmarł. (*Wolffs T. B.*)

* **Wiedeń, 3 września.** Z wiarogodnego źródła zapewniają, że wszyscy biskupi niemieccy otrzymali polecenie przyjeżdżania do Brna (Brünn), dla odbycia tam narady. Powiadają, że baron Beust zamierza zabrać dobra kościelne dla uregulowania długu państwa. (*Tamże.*)

* **Paryż, 2 września.** Podług *Patrie*, rząd hiszpański powziął wiadomość o miejscu pobytu generała Prima i odszukał już jego ślad. — *France* donosi, że minister stanu Rouher zwiedzi nie tylko Wiedeń, lecz także Berlin, i że będą to jedynie wizyty z grzeczności. (*Tamże.*)

* **Paryż, 3 września.** Gabinet kopenhageński prowadzi w Waszyngtonie układy w przedmiocie sprzedaży trzech należących do niego wysp w Indiach zachodnich; mówią o cenie 8 milionów dolarów. (*Die Presse.*)

* **Medjolan, 1 września.** *Perseveranza* w artykule o stanie politycznym Europy, powiada, że cesarz Napoleon życzy sobie utworzenia w środkowej Europie państwa, któreby stanowiło oddzielną grupę pomiędzy mocarstwami niemieckim i słowiańskim. W końcu dodaje, że zgoda przywrócona pomiędzy Austrią i Francją poręcza więcej za utrzymaniem pokoju niż za wywołaniem wojny. (*Corr. Hav. Bul.*)

* **Berlin, 3 września.** Artykuł wstępny, inspirowany i budzący zdziwienie, ogłoszony w heskiej *Morgenzeitung*, wzywa monarchów południowo-niemieckich, ażeby korzystając z teraźniejszej niemocy Austrii i Francji, przystąpili natychmiast do związku północno-niemieckiego. Jest to jedyny środek dla zapewnienia trwałego pokoju i odparcia z powodzeniem arrogancji Francji, mieszącej się do spraw niemieckich. Dziennik pomieniony wynurza nadzieję, że rezultat ten osiągnięty będzie na skutek zjazdu w Badenie monarchów południowo-niemieckich z królem pruskim. (*Die Presse.*)

* **Berlin, 3 września.** Księżę następcy tronu pruskiego udaje się do Kolonii, na uroczystości budowy tamecznej katedry. (*Wolffs T. B.*)

* **Genewa, 3 września.** Przybył tu adjutant Garibaldeggo. Sam Garibaldi spodziewany jest w piątek. (*Tamże.*)

* **London, 3 września.** Podług wiadomości przywiezionych przez parostatek *City of Paris*, admirał Tegethoff odpłynął 22-go sierpnia z Nowego Orleanu do Meksyku. — W Haiti odkryto spisek przeciw prezydentowi Salnave. (*Tamże.*)

* **Tryest, 2 września.** Z Kalkuty donoszą pod datą 2-go sierpnia, że wice-król nie sprzeciwia się już posłaniu do Paryża misji birmańskiej. — Powiadają, że 5,000 osób pomaszerowało przeciw Heratowi. (*Tamże.*)

* W sobotę, dnia 26 sierpnia (7 września) r. b., jako w uroczysty dzień Koronacji Ich Cesarzkich Mości, odprawione będzie uroczyste nabożeństwo w warszawskiej katedrze prawosławnej św. Trójcy o godz. 11-ej z rana, a w katolickim kościele katedralnym św. Jana o godzinie 9-ej z rana. JW. Jenerał-Feldmarszałek Hrabia Berg, Namiestnik Królestwa, raczy przyjmować powinszowania w b. Zamku królewskim, o godzinie 10½ z rana: władz wojskowych i cywilnych, obywateli ziemskich i miejskich, oraz konsulów zagranicznych. — Podczas nabożeństwa w katedrze prawosławnej, dane będzie z dział na wałach warszawskiej Aleksandrowskiej cytadeli 21 wystrzałów, a wieczorem w wielkim teatrze dane będzie widowisko bezpłatne.

* (Podróż Osób Najdostojniejszej Rodziny). *Journ. de St. Pet.* pisze pod datą 21 sierpnia (2 września): W sprzeczności z wiadomością podaną przez *Birż. Wied.*, dowiadujemy się z dobrego źródła, że Ich Cesarzkie Wysokości Wielki Książę Cesarzewicz Następcy tronu Aleksander Aleksandrowicz i Wielka Księżna Cesarzówna Marja Teodorówna, nie wrócą do Petersburga przed dniem 15-m września.

* (Ogrody na placach publicznych w Warszawie), czyli tak zwane skwery, mnożą się od lat kilku. Plac zielony, i nieopodal od niego leżący trawnik z drzewami i ławkami przed kościołem ewangelickim; następnie zaś, plac przed zarządem finansowym i połowa placu dotykająca ogrodu Krasińskiego przed budowlą straży ogniowej, że już nie wspomniemy o przeszlicznym skwerze na Krakowskim-Przedmieściu — są wymownymi dowodami troskliwości władzy o zaopatrzenie miasta w żywoły świeżego powietrza i przyjemnego spoczynku. Obecnie dowiadujemy się że i obszerny plac Krasiński przed senatem i katedrą św. Trójcy rozciągający się, zamierzają zamienić na skwer podobny. Będzie to jedna z najpiękniejszych ozdób tej części Warszawy. Żeby jednak harmonizowała z ogrodem Krasińskich, należałoby z przeciwnej jego strony, od Nalewek, urządzić drugą połowę tamtego placu tak samo jak pierwszą przed strażą ogniową, o której już wspominaliśmy. W istocie, patrząc na ten przeszliczny ogród zaimprovizowany z drzew, już dziś cienistych i z kwiatów woniących, brakuje oku dopełnienia całości obrazu, gdyż druga połowa placu ogołocona, pokryta często kupami kamieni, na której zazwyczaj stoją drewniane budki z menażerjami lub kamero-obskurami, wątpliwej wartości, nie odpowiada zgoła pierwszej, tak wytwornie przybranej i utrzymywanej z taką troskliwością. Przed kilkoma laty, ktoś z przedsiębiorców, powziął był niefortunną myśl zbudować na tej połowie placu Bazar, potrzebny jakoby dla zaopatrywania w żywność tej dzielnicy Warszawy, lecz władza, która ani na chwilę nie spuszcza z oka istotnych potrzeb miasta, projekt ten odrzuciła. Trudno też wyobrazić sobie, jakim sposobem przed strażą ogniową mógłby istnieć ruch bazarowy, tamujący wyjazd jej w razie pożaru, lub narażający przekupniów i kupujących na nieochybne z takiego wyjazdu wypadki; trudniej jeszcze zrozumieć, jak by wyglądał spacerowy i to publiczny ogród Krasińskich, gdyby przy samych jego sztachach prawie, rozłożyły się jatki z mięsiwem, stragany z rybami i wazywami, z jakich wydzielające się konieczne wyziewy, nie konieczne harmonizowałyby z powietrzem ogrodu i z powonieniem osób, bądź spacerujących bądź też pijących wody mineralne w obok leżącym ogródku; a najtrudniej już pewnie ocenić konieczność zakładania bazaru w tej dzielnicy, gdy niedaleko istnieje już targ „Wolnica” zwany, a i Żelazna brama nie zbyt odległa z tamtąd, ułatwia zamożniejszej części mieszkańców nabywanie wykwińniejszych nawet do kuchni produktów. Zresztą, do placu nalewkowskiego przytykają gmachy rządowe, jak zarząd intendenty, lub więzienie główne, przy których obecność takiego gwaru i nieładu, jakie muszą panować w Bazarze i jego skrajach — zupełnie jest niewłaściwą. Wracając do zamierzonego utworzenia skweru na placu przed prawosławną katedrą i senatem, byłibyśmy zdania, ażeby tam raczej, nie zaś w ogrodzie Krasińskich, zbudowano wodotrysk, na wzór istniejącego na skwerze krakowskiego przedmieścia, a gdyby jeszcze kto z przedsiębiorczych kapitalistów wystawił tam jakiś piękny, lekki i niezbyt obszerny budynek w środku skweru, w którym i wędrownie trupy śpiewaków i jakiś zakład delikatesowo-cukrowy pomieścić by się mogły — wtedy jużby nie brakowało do uprzyjemnienia tego miejsca, położonego i tak już w nader szczęśliwych warunkach. *AL.*

do pomy ani bulgarowie, ani inne plemiona na Wschodzie nie zdołają wywołać poważnego ruchu; z drugiej strony niewątpliwem jest, że bez współdziałania bulgarów, Grecja, Serbia i Czarnogóra musiałyby robić nadzwyczajne wysiłenia i ostateczne ofiary, a powodzenie ich przy tem wszystkim nie byłoby wcale zupełne. Tylko przez wspólne działanie wszystkich żywiołów chrześcijańskich na półwyspie bałkańskim można obalić panowanie otomańskie. Jednoplemienni bulgarowie i serbowie, łatwo mogą się zgodzić z sobą. Według wszelkiego prawdopodobieństwa, oba te narody utworzą pomiędzy sobą ścisłą federację na warunkach równouprawnienia i zupełnej swobody działania w swym własnym kraju. Kiedy serbowie i bulgarowie rozgraniczą pomiędzy sobą należące im z prawa terytorja, grecy zmuszeni będą w własnym interesie, zawrzeć ścisłe przymierze z państwem serbsko-bulgarskim, na obronę zjednoczonymi siłami półwyspu; do tego przymierza koniecznie przystąpią rumuni. W razie napaści na półwysep z zewnątrz, serbowie, bulgarowie i rumuni będą bronili ziem greckich i na odwrót, grecy będą bronili rumunów i słowian. Każdy z narodów półwyspu bałkańskiego znacznie natenczas korzystał z położenia swego sąsiada i będzie dla tego troszczył się o nietykalność jego posiadłości, zamiast tego, żeby patrzeć na niego zawiścią, jako to ma miejsce teraz. Podobne przymierze, pomagające kwitnieniu i potęgę chrześcijan wschodnich, niezawodnie z korzyścią zastąpiłoby toczony przez robaki państwa osmanliś. A kiedy obecnie, zachodnie państwa, zmuszone są czynnie stać z obnażonym mieczem na straży państwa tureckiego, utworzenie na Wschodzie federacji państw chrześcijańskich, zachowawszy polityczną jedność Wschodu, wybawiłoby Europę od bardzo ciężkiej troski, która teraz ciąży na niej."

* (Nowe czasopismo czeskie). *Warsz. Dniew.* pisze: Otrzymałmy niedawno z Pragi kilka numerów nowego czasopisma czeskiego ilustrowanego, pod tytułem *Swietozor* (t. j. Kosmorama), który zaczął wychodzić od połowy lipca r. b., po jednym poszycie na tydzień; każdy poszyt składa się z 1½ arkusza druku z pięknymi drzeworytami, robionymi wyłącznie przez artystów czeskich. Nie podobna nie podziwiać nadzwyczajnej taniości tego czasopisma, tak wytwornie wydawanego. Prenumerata miesięczna kosztuje tylko 54 krajacary, czyli na naszą monetę około 30 kop.; z przesyłką zaś przez pocztę, kosztuje kwartalnie 1 gulden 80 krajcarów. Cel tego taniego wydawnictwa zależy na dostarczeniu ludowi lekkiego i pożytecznego czytania, i nie ulega wątpliwości, że z powodu przystępnej ceny, czasopismo to mieć będzie ogromne powodzenie. Treść *Swietozora* jest bardzo rozmaita i dotyczy po większej części przedmiotów czeskich. Zamieszczane są w nim opowiadania, poezje, życiorysy znakomitszych osobistości, tak czeskich, jak i obcych. Z przyjemnością znaleźliśmy w pierwszym numerze krótki życiorys i portret naszej śpiewaczki moskiewskiej, pani Aleksandrowej, która debiutowała niedawno w teatrze czeskim i której policja praska zabroniła, bez wszelkiej ceremonji, śpiewać na scenie po rusku. Redaktorem tego dziennika jest p. Tonner, który znany był niegdyś jako ruszożerca i który wydał w r. 1863 broszurę na korzyść polaków i dla potępienia nas, rosjan. Wiadomo, że broszura jego wywołała następnie cały szereg innych broszur, które zbijały dowodzenia p. Tonnera i które napisane były przez pp. Jezberg, Ranka, Skrzywana i Kolouska. Obecnie, zdaje się, że p. Tonner upamiętał się, jakkolwiek dotąd jeszcze wychodzi na jaw w jego czasopiśmie, gdzie niegdzie, lecz bardzo słabo, przychylnie dla polaków; lecz spodziewać się należy, że teraźniejszy przewrót w opinji publicznej czeskiej i innych słowian, otrzeźwi go wkrótce do reszty.

Ameryka.

* (Dług Stanów Zjednoczonych.) *New-York Journal* donosi, że deputowany Vallandigham, w mowie mianej w Middletown, w stanie Ohio, proponował bez ogródek załatwić się z uprzywilejowanymi wierzycielami państwa, w ten sposób, ażeby przestać płacić im daninę i natychmiast wszelkie papiery przynoszące procent zamienić na bezprocentowe. Zdaniem tego deputowanego, posiadacze tych papierów nie mogliby uzalać się na podobny środek, albowiem ponabawiali obligacje z zyskiem po 40 do 60 i więcej procent i pobierali dotąd prowizję od całkowitej sumy nominalnej, a przytem cały naród zmuszony jest przyjmować te papiery w nominalnej ich wartości, t. j. tak samo jak złoto i srebro. W ten sposób naród zostałby zwolniony od wielkiego ciężaru, opodatkowanie zaś, od którego pomienieni kapitaliści są teraz wolni, ciążyłoby w równej mierze na wszystkich klasach ludności. *New-York Journal* powiada, że po-

dobne propozycje są teraz na zachodzie popularne i że nie należałoby odrzucać je bezwarunkowo. (*Nordd. A. Z.*)

* (Hiszpanie w Peru.) List z Peru, które-mu zaprzecza *Correspondencia*, donosi, że hiszpanom zabroniono tymczasowo wstępu na terytorjum peruwiańskie, i że ściśle wprowadzają w wykonanie obowiązek nałożony na hiszpanów, którzy pozostali w Peru, ażeby się tam naturalizowali. (*La Patr.*)

Austrja.

* (Podział długu państwa.) *Peszt, 3 września. P. Naplo* pisze: Kwota przypadająca na Węgry, jak również dodatek do procentów od długu państwa, miały być przyjęte przez deputacje tylko na jeden rok. Sejm węgierski wypowie jaśniej swoje zdanie o długach państwa i zapewne udzieli obszerniejsze pełnomocnictwo deputacji, ażeby na przyszły rok ustanowienie kwoty i umowa pod tym względem mogły na dłuższy czas być oznaczone. — *P. Lloyd* donosi: Sejm zbierze się zaledwie przed końcem tego miesiąca. (*Corr. Bür.*)

* (Delegacje. — Oświadczenia cesarza Napoleona. — Zjazd salzburski.) *Wiedeń, 3 września. Dzisiejsza N. Fr. Presse* donosi, że delegacjom zakomunikowane zostaną jutro propozycje ministerjalne, zdolne dać podstawę do tymczasowego porozumienia. Powiadają że propozycje ministerjalne dotyczą sposobu spłacania procentów od długu państwa. Z innego zaś źródła zapewniają, że delegacjom zakomunikowany zostanie budżet na 1868 rok. — Toż pismo spogląda z nieufnością na pokojowe zapewnienia cesarza Napoleona podczas jego ostatniej podróży po Francji, albowiem cesarstwo nie jest bynajmniej w stanie dać rękojmię pokoju, gdyż dla zrobienia tego ostatniego, cesarstwo musiałoby zrzec się swych zasad, zaprzeczyć swemu wewnętrznemu charakterowi i zniszczyć samo siebie. — Dzisiejszy *Wanderer*, zastanawiając się nad zjazdem salzburskim, zwraca uwagę na to, że opinja publiczna w Austrji oświadczyła się przeciw porozumieniu, mającemu charakter przesadzający; nawet pisma, nieprzynajmniej dla Prus usposobione, nie głoszą bynajmniej polityki zaczepnej przeciw Prusom. *Wanderer* zapytuje, dla czego nie skorzystano ze zjazdu salzburskiego dla tego, ażeby przypomnieć Niemcom o ich obowiązkach względem Austrji, która odrzuca wszelkie pojęte propozycje i powinna teraz nawet być gotową do ofiar dla przywrócenia odwiecznego związku z krajem macierzystym. (*Wolffs T. B.*)

* (Baron Beust. — Finanse). Podczas gdy zjazd salzburski uważany jest w pewnych sferach jako powodzenie dla barona Beusta, korespondent paryzki do *Ind. belge* przedstawia przeciwnie pozycję p. Beusta jako zachwianą. Podług informacji, które korespondent pomieniony miał otrzymać od osób dobrze zawiadomionych, baron Beust cieszy się wprawdzie obecnie, tak samo jak poprzednio, zaufaniem swego monarchy; w tych atoli sferach, które są przeciwnie przymierzu z Francją, panuje wręcz przeciwne usposobienie. Osoby posiadające największy wpływ w sferach arystokracji, armji i biurokracji, podały sobie wzajemnie rękę dla obalenia barona Beusta, który z tego powodu uzala się, że jak skoro nie widzi kilka dni cesarza, znajduje go zawsze ze zmienionem względem niego usposobieniem. Przeciwnie położenie ministra skarbu p. Becke wzmocniło się znowu. Wiadomo, że minister skarbu oświadczył się stanowczo przeciw zredukowaniu procentów od papierów skarbowych, i że wynurzył uadziej, iż zadosyć uczyni potrzebom państwa zapomocą pożyczki, która znegocjowaną zostanie we Francji, w czem cesarz Napoleon miał przyrzec swą pomoc. (*Nordd. A. Z.*)

Azja.

* (Chrześcijanie w Japonji.) Pomimo licznych traktatów, pozawieranych pomiędzy mocarstwami europejskimi a Japonją, oraz pomimo wszelkich obietnic, danych przez osoby stojące na czele rządu tego ostatniego kraju, chrześcijanie tamedzni znajdują się jeszcze dotąd w położeniu bardzo krytycznem. Telegram z Hong-Kong donosi obecnie, że uwięziono w Nangasaki 70 chrześcijan, „z powodu ich wyznania." (*Nord.*)

Francja.

* (Wyjazd dworu.) *Paryż, 2 września.* Wyjazd dworu do Biarritz oznaczony został na sobotę 7 go września. (*La Fr.*)

* (Zapewnienia pokojowe.) Wskazówki pokojowe mnożą się. Marszałek Randon miał kilka dni temu, przy otwarciu posiedzeń rady jeneralnej departamentu de l'Isère, której jest prezesem, mowę, której dążności pokojowe mają tem większą doniosłość, iż rzadko zdarza się napotykać wyraz uczuć tego rodzaju ze strony osobistości należących do sfer militarnych. Marszałek Randon wynurzył przekonanie,

że blask wystawy powszechnej będzie dostateczny dla rozproszenia tych nieokreślonych obaw, które za-władnięj umysłami na skutek zeszlórocznej wojny niemieckiej." (*Nord.*)

* (Depesza). Biuro telegraficzne Wolffa podaje następującą wiadomość z Wiednia, datowaną 3-go b. m.: Pisma tutejsze ogłaszają telegram paryzki, donoszący, że oprócz noty okólnikowej z 25-go sierpnia, margr. de Moustier przesłał gabinetowi berlińskiemu osobną depeszę, obejmującą oświadczenie, że nie zawarto w Salzburgu żadnego układu jakiegokolwiek bądź rodzaju. Powiadają, że rząd austriacki złoży także w Berlinie podobne oświadczenie.

Niemcy.

* (Związek południowy). Piszą z Berlina do *Köln. Z.* że książę Hohenlohe przedłożył z pewnością rządowi południowo-niemieckim projekt związku południowego, który to projekt ogłoszony został nawet przez jeden z dzienników radykalnych wielkiego księstwa badeńskiego. Projekt ten jednak nieprzyszedł do skutku. (*La Fr.*)

Prusy.

* (Wybory). *Berlin, 3 września.* Nie ma jeszcze stanowczej wiadomości o rezultacie ogólnych wyborów. Miasta wybrały przeważnie deputowanych liberalnych; ale rezultat wyborów z gmin wiejskich, który nie tak prędko da się sprawdzić, okaże zapewne różnicę w dotychczasowych wyborach. (*Corr. Bür.*)

* (Uznanie związku północno-niemieckiego). Należy zwrócić uwagę na to, że związek północno-niemiecki uznany dotąd został formalnie tylko przez Stany Zjednoczone i Szwajcarję, których pełnomocnicy uwierzytelnieni zostali przy prezydencji związku. (*La Fr.*)

* (Kwestja szlezwicka). Wiadomo, że Prusy zgodziły się na propozycję Danji, ażeby nad kwestją Szlezwigu północnego układano się wprost w Berlinie. Gabinet duński zatem powinien wysłać do Berlina osobnego komisarza, który układać się będzie z komisarzem zamianowanym przez rząd pruski nad warunkami, pod jakimi część Szlezwigu odstąpioną zostanie Danji. Chodzi głównie o oznaczenie linii terytorjalnej, co do której zasięgnąć mają rady od mieszkańców Szlezwigu. Co do rękojmi żądanych początkowo przez Prusy dla narodowości niemieckiej sądzić należy, że ostatnie to mocarstwo, nie zrobi z nich warunku *sine qua non*. (*La Fr.*)

Włochy.

* (Stronnictwo ruchu). Główne dzienniki florenckie zapewniają znowu jak najuroczyściej, że rząd włoski nie zaniebduje żadnego środka dla zapobieżenia pogwałceniu konwencji 15-go września. Pozostawiwszy rządowi papieżkiemu wszelką swobodę czuwania nad Rzymem i używania własnych środków policyjnych, gabinet włoski spełnia tylko swoje obowiązki nad granicami państwa rzymskiego. Według *Gazetta di Popolo*, przytoczonej przez *Movimento*, przypisywane są stronnictwu ruchu, jak najwięcej zaspokajające projekta; sam nawet Garibaldi skłonny jest do umiarkowania. Ten nowy zwrot w usposobieniu jenerała, przypisują interwencji samego króla, który oceniając szlachetne popędy Garibaldeg, wykazał mu zarazem niebezpieczeństwa, na jakieby naraził mógł spokój ogólny i bezpieczeństwo narodu. *Gazetta di Popolo* powiada, że ta wysoka interwencja skłoniła więcej Garibaldeg, jak wszystkie inne motywa, do zaniechania na ten raz wyprawy przeciwko Rzymowi. (*La Patr.*)

Korespondencje Dziennika Warszawskiego.

Paryż, 28 sierpnia. (*)

Zjazd salzburski. — Zuaw magnetyzer. — Krzesła na wystawie — Zwłoki ks. reichszadzkiego. — Haussmann i Grendorf — Meksyk.

W Salzburgu Napoleon powiedział do p. Schindlera: „Zawiodłem się na meksykanach: mają oni wszystkie wady hiszpanów, a ani jednej z ich zalet." Napoleon także zawiódł się na włosach, dla tego, że podczas kampanji powiedział do hrabiego Szuwałowa: „Włochy, jak kobieta, piękne są zdaleka, a zbliżka nawet szczypcami nie chciałoby się ich podjąć." Myli się i co do Austrji, przepowiadając jej armji wielką przyszłość, ale słusznie rzekł, że kwestja słowiańska jest dla niej groźną: tylko że to jest następstwo jego narodowych agitacji. Układy będą się toczyły w Dreźnie pomiędzy p. Rouherem a p. Beustem, a w końcu października przyjedzie tu cesarz austriacki na zamknięcie wystawy, przyczem będą wielkie uroczystości.

(*) Korespondencja ta wzięta jest z *Warsz. Dniew.*

Okazuje się, że marszałkowi Forey nie lepiej jest od magnetyzmu zuwać, a muzykantowi temu, jak się zdaje, pochodzenia żydowskiego, zabronili dawać przedstawienia w Wersalu, gdzie stoi jego pułk, równie jak i w Roquette.

Dzierżawca krzesła w ogrodzie pola marsowego, nie wynajmuje już ani jednego krzesła, a tarasy są puste, ańsze zaś anglików wykazują brak przenikliwości władz francuzkich. Skoro tylko traktjennie nie brały nic za krzesła, skarga dzierżawcy, jak się zdaje, była bezzasadna.

Zwłoki księcia reichsztaadzkiego będą złożone w Saint-Denis, obok zwłok Napoleona I, którego serce tylko jest w domu inwalidów. Próżność próżności i wszystko próżność!

Na gmachu wystawy nie można czytać bez uśmiechu nazwiska Haussmanna. Wprawdzie obok niego jest nazwisko Grendorfa, i otóż p. Tene, wydał książkę, „Grendorf profesor filozofji w Jenie i towarzyszył swnięskiego domu w Ohio w Stanach Zjednoczonych”.

Monitor zaczął mówić z poszanowaniem o Juarezie, kiedy tymczasem protestacja Maksymiljana przeciwko marszałkowi Bazaine, złożona przez niego u notariusza w Meksyku, dowodzi, że marszałek był sprawcą krwawego dekretu, który wywołał zemstę.

K.

Paryż, 31 sierpnia.

Panslawizm.—Langiewicz jako agent sekretny.—Wystawa.—Ulica Bismarcka.

Propaganda polska zrobiła jeden krok naprzód, zdołała bowiem zakorzenić myśl o panslawizmie i korzysta z niej dla szerzenia postrachu. Zdaniem polaków, panslawizm szerzy się wszędzie i ajenci ruscy obiegają cały świat dla rozpowszechniania tej wielkiej myśli. Powiadają oni, że emisariusze ruscy uwijają się nawet w Ameryce, aż w Nowej Kaledonji. *Risum teneatis amici!*

Langiewicz, niepodkupny republikanin, wziął 2 400 franków za swój memoriał o usposobieniu umysłów w Bułgarii. Langiewicz, agent dyplomatyczny francuzki, agent *in partibus infidelium*, albo raczej agent sekretny! *Sic transit gloria mundi!* Oto Langiewicz wyłączony z grona demokracji europejskiej!

Pauje tu nadzwyczajny upał; termometr wskazuje 33 stopni; pomimo to, napływ cudzoziemców jest nadzwyczajny: jedna z kawiarni wystawy sprzedaje codziennie po 12,000 kufli piwa. Rok bieżący, jeżeli nie był pomyślnym dla dyplomacji francuzkiej, za to przynosił korzyść kawiarniom francuzkim.

Paryżanie, nie zdoławszy pobić hr. Bismarcka, postarali się o uwiecznienie jego chwały. Zmienili oni nazwę ulicy *Vide-goussset*, na nazwę ulica *Bismarcka*. Uczynili oni to zapewne na pamiątkę kampanji z r. 1866. Lecz zapomniano, zdaje mi się, nadać jednej z ulic nazwę znakomitego dyplomaty, który odniósł zwycięstwo w kampanji dyplomatycznej z r. 1863. Gdyby to zrobiono, emigranci nasi byłiby gotowi wznieść barykady.

X.

Neapol, 29 sierpnia.

Zgromadzenie deputowanych lewicy.—Pojedynk.—Zbrodnia.

W tych dniach odbyło się zgromadzenie deputowanych lewicy u p. Nicotera, na którym zajmowano się postawą, jaką powinno zachowywać to stronnictwo podczas ferij izby. Po długich rozprawach, zgodzono się na to, iż należy wszelkimi środkami pomagać gabinetowi w jego operacji finansowej w przedmiocie dóbr kościelnych. Jak się z tego okazuje, nasi deputowani, nawet podczas ferij nie próżniają.

Mocno u nas zajmowano się pojedynkiem, który w tych dniach miał miejsce pomiędzy oficerem, synem margrabiego Gualterio, i dyrektorem jednego z ultraradykalnych dzienników, niejakim Mileto, za artykuł tego dziennika, obrażający honor byłego prefekta Neapolu. Pojedynkowali się oni w zeszłym tygodniu na pałasze, a sekundanci wstrzymali walkę po kilku lekkich ranach z obu stron. Ale, jak się zdaje, ci panowie nie mieli dosyć, bo zaledwie rany ich zagoiły się, drugi raz pojedynkowali się, pod warunkiem, że sekundanci w żadnym razie nie będą mieli prawa wstrzymania walki, z czego wynikło to, że obydwaj wyszli z pojedynku prawie umierający. Gualterio otrzymał 8 cięć, z których niektóre bardzo ciężkie, a Mileto prawie tyleż, szczególnie jedno w głowę, które ma być podobno śmiertelne. Co więcej, zapewniają, że jeżeli się wyleczą, zaczną na nowo, dopóki jeden z nich nie zginie. Czyż to nie bolesny sprawa widok, kiedy młodzież tak się zabija za lada bagatelę?

Nie mogę nie wspomnieć wam o strasznej historii opisanej przez jeden z naszych dzienników, która przejęła przerażeniem wszystkich. Pewna kobieta zamężna w Sessa pod Kapuą, miała tajemne stosunki z jubilerem tamtejszym i namówiona przez niego, po-

stanowiła pozbyć się swego męża, wybierając za narzędzie do tego okrutnego morderstwa własnego syna, mającego natenczas lat piętnaście. W istocie ten ostatni będąc pewnego dnia na polowaniu z ojcem, wystrzałem z fuzji położył go na miejscu. W nocy zrobił otwór w murze własnego domu, i z pomocą swej matki włożył tam trupa i zamurował go. Następnego dnia kobieta ta oznajmiła swym sąsiadom, że mąż jej popłynął do Ameryki i nikt tem się nie zajmował. Po trzech latach, kiedy sprawa ta zupełnie została zapomniana, kobieta ta oddawszy swemu kochankowi wszystkie pieniądze otrzymane od bandytów, którym służyła za szpiega, oznajmiła władzom o śmierci swego męża w Ameryce i chciała prawnie pójść za swego jubilera, ale ten zebrawszy sobie piękny mająteczek przy pomocy pieniędzy bandytów, nie chciał o tem słyszyć i odmówił wprost małżeństwa z kochanką, która w skutku tego opuściła go grożąc wyjawieniem wszystkiego przed policją. Jubiler wiedząc z doświadczenia do czego była zdolną, tajemnie sprowadził do siebie jej syna, i z pomocą pieniędzy uzyskał od niego przyrzeczenie, że zabije swą matkę, co też i dotrzymał. Pewnej nocy, kiedy spała, rzucił się na nią z sztyletem w rękę i zabił ją, lecz ponieważ krzyki ofiary sprowadziły siostrę, która spała w sąsiednim pokoju, ten dziki zwierzy uderzył i tę sztyletem w serce i położył ją trupem. Miał wtedy lat dziewiętnaście! Powiadają, że oslepił, skoro osadzono go w więzieniu. Czy podobna aby na ziemi były podobne potwory? Proces ten w przyszłym tygodniu będzie się toczył w sądzie kryminalnym w Santa Maria, a ponieważ będzie ciekawym, nie zaniedbam udzielić wam o nim wiadomości.

G. P.

O urządzeniu losu dymisjonowanych i nieograniczenie urlopowanych niższych stopni.

(Artykuł wzięty z *Rus. Inw.*)

(Dokończenie, patrz Nr. 183).

Charakterystyczny rys nowej ustawy, jak było powiedziane wyżej, stanowi to, że „osoby stanu miejskiego i wiejskiego, wstępując do służby wojskowej, ciągle liczą się w składzie tych gmin (!), z których wstąpiły do służby” i zachowują wszystkie prawa, przynależące im w składzie gminy, i z takimi, rozumie się, ograniczeniami w używaniu tych praw podczas służby, jakie wskazane są dla będących w służbie wojskowej w ogóle, w zbiorze postanowień wojskowych. Lecz takie zatrzymanie praw w swych gminach nie krępuje niższych stopni, gdyby zapragnęli po wyśledzeniu swego czasu, zapisać się do innych gmin, jeżeli te ostatnie zgodzą się ich przyjąć. W takim razie, podobni niższe stopnie obowiązują się tylko wziąć na swe utrzymanie żonę i dzieci, jeżeli takowe pozostawały w poprzednich ich gminach.

Ograniczenia istniejące dawniej, co do wyboru przez dymisjonowanych niższych stopni miejsca zamieszkania, teraz zostały zniesione. Obecnie, dymisjonowani, jak równie nieograniczenie urlopowani (którzy według nowej ustawy, używają c) do osiedlenia się takich samych praw jak dymisjonowani), mogą osiedlać się i w ziemiach wojsk kozackich i w gubernjach kraju zakaukaskiego. Takie dozwoleńie szczególnie jest pożytecznym dla stopni armji kazackiej, którzy podczas swej służby na Kaukazie przyzwyczaili się do miejscowych warunków i nie uważają powrotu do miejsca rodzinnego wewnątrz Rosji za korzystny dla siebie; na Kaukazie zaś będzie się wzmacniał żywioł raski. Niższe stopnie z małorosyjskich kozaków gubernji czernihowskiej i połtawskiej, przedtem mogli osiedlać się w rodzinnym miejscu, tylko przy powrocie do stanu kozackiego; obecnie ograniczenie to zostało zniesione; również zniesiony został zakaz niższym stopniom starozakonnym, osiedlenia się zewnątrz miejsce, gdzie starozakonnym wolno jest osiedlać się.

Dymisjonowani i nieograniczenie urlopowani niższe stopnie, powracający do miast, z których weszli do służby wojskowej, otrzymują grunt, pod osadę, jeżeli grunt taki znajduje się, lub miasta zaopatrzone są w dwuwiorstową proporcję wygonu; w przeciwnym razie udziela się im grunt nie inaczej, jak za decyzją ministra spraw wewnętrznych; na wybudowanie domów, udziela się im drzewo z lasów miejskich lub najbliższych rządowych. Niższe stopnie powracający do swych gmin wiejskich, zaraz po powrocie użytkują z wszelkich praw przynależących im w gminie wiejskiej, w tej liczbie z prawa na udział w użytkowaniu z gruntów gromadzkich na jednakowych zasadach z innymi współmieszkańcami i z odbywaniem postanowionych za grunta te powinności, tak je-

(¹) Osoby, które wstąpiły do służby wojskowej, przy odbywaniu nowego spisu ludności, nie wyłączane są z list spisu, lecz nie są zaliczane do opłaty podatku.

dnakże, że tam gdzie obowiązkowe stosunki jeszcze nie ustały, bez własnej zgody nie mogą być zobowiązani do roboty pańszczyznianej, a powinni płacić czynsz.

Grunta rekruta który wszedł do wojska, pozostają w całkowitości lub w części, w używalności jego żony lub rodziny z której wszedł do służby; kto użytkuje z tych gruntów, powinien odbywać przypadające na grunt ten powinności, lecz przytem wkłada się obowiązek na gminy wiejskie robić ulgę w tych powinnościach o ile można i potrzeba, i w ogóle troszczyć się aby żona i dzieci i wszystkie osoby których utrzymywał włościanin wchodzący do wojska, w żadnym razie nie pozostawały bez opieki i pożywienia.

Na wyżej przytoczonych zasadach pozostają w swych wiejskich i miejskich gminach nie tylko ci którzy wstąpili do służby po wydaniu obecnej ustawy, lecz także i ci którzy zapisani są w nich przy X-ym spisie ludności; ci zaś którzy weszli do służby przed X-ym spisem ludności i przy tym spisie wyłączeni byli ze swych gmin, obowiązani są zapisać się do jakiegokolwiek gminy miejskiej lub wiejskiej w ciągu czterech lat. Przytem niższe stopnie, powracający do swych dawnych gmin, zapisują się bez wyjednania umów wstępnych, i bez zgody obywatela, jeżeli gminy do których wstępują pozostają jeszcze w stosunkach obowiązkowych. Ci zaś którzy wstępują nie do swych dawnych gmin, zapisują się tylko za zgodą gmin.

Dymisjonowani i nieograniczenie urlopowani niższe stopnie przy osiedleniu (²) swem w miastach lub wsiach otrzymują zapomogę; udziela się im i dodatkowa zapomoga (³), jeżeli w miejscu swego osiedlenia się nabeą nieruchomości, lub urządzają osobne osady i gospodarstwo.

Dalsze utrzymywanie dymisjonowanych kosztem skarbu przy komendach inwalidów znosi się, i wszyscy niższe stopnie, obecnie utrzymywani przy tych komendach, podlegają rewizji, tak aby tym z nich którzy będą uznani za niezdolnych do osobistej pracy, a nie mają własnych środków utrzymania, była wyznaczona dożywotnia zapomoga po 3 rsr. miesięcznie. Zapomoga ta może być wnoszona do domów schronień lub innych zakładów dobroczynnych, jeżeli do takowych wstąpią niższe stopnie, dla których przeznaczony jest wsparcie; ci zaś, którzy w skutek rewizji okazały się zdolnymi do osobistej pracy, obowiązują się do wybrania rodzaju życia, na tych samych zasadach, jak i inni dymisjonowani niższe stopnie.

Zapomoga po 3 rsr. miesięcznie będzie następnie wyznaczana tym z niższych stopni, którzy z powodu choroby będą uwolnieni od służby przed upływem obowiązkowego czasu, jeżeli z powodu rodzaju swej choroby nie będą w stanie pracować sobie na życie.

Dalsze zaś zapewnienie losu i opieki nad niższymi stopniami, już po osiedleniu się ich w gminach miejskich i wiejskich, będą odbywane na ogólnych zasadach.

Takie są główne rysy nowego prawodawstwa, ważnego szczególnie z powodu, że odtąd żołnierz wstępując do służby, pozostaje takim samym członkiem swej gminy, jak był przedtem, że w istocie czasowo wstępuje do służby. Utrwaleniu się takiego poglądu na służbę wojskową, tak ze strony samego żołnierza, jak i ze strony gminy, niezależnie od skróconego terminu służby, wiele mogą pomódz i urlopy, znane pod nazwą *czasowych*, przerywane tylko w razie ostatecznej potrzeby po 11. 10 i 9 latach służby; żołnierz nie na długo będzie się rozstawał z swą rodziną i gminą. Przekonywając się coraz bardziej, że jego położenie w łonie swej gminy jest stałe, a w służbie tylko *czasowe*, będzie usilniej troszczył się o swój dom, swoje gospodarstwo. Położenie jego natenczas w istocie będzie bardziej zapewnione niż teraz, kiedy wszędzie jest obcym, i tylko w rzadkich wypadkach może mieć własny swój dach. Gmina, za członka który wszedł do wojska, niezawodnie nie zaniedba swej pomocy, ani służącemu w wojsku, ani jego rodzinie: poświęcenie dla ogólnej korzyści kilku lat pracy, w najlepszą porę swej roboczej siły, daje mu do tego prawo. Prawo nakreślone dobroczynną wolą Monarchy, otwiera pole do zabezpieczenia losu wojowników, którzy wysłu-

(²) Za osiedlenie uznaje się, jeżeli niższy stopień po przybyciu na wybrane przez niego po otrzymaniu nieograniczonego urlopu, lub dymisji miejsce zamieszkania, przedstawi świadectwo od właściwego zarządu gminy miejskiej lub wiejskiej, że należy lub zapisał się do gminy i wybrał sobie określony sposób życia.

(³) Wysokość zapomóg przy osiedlaniu się i dodatkowych na zagospodarowanie się, oznacza się corocznie, za porozumieniem ministrów wojny i finansów. Na obecny 1867 rok, każda z tych zapomóg oznaczona została na 20 rs.

